

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre. . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER

szombaton és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Városi könyvnyomda-vállalat
Irodájában.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Közgyűlés.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. hónap 10-én, azaz szerdán délután 4 órakor a városház nagytermében közgyűlést tart. — Ezt megelőzőleg d. u. 3 órakor rendkívüli közgyűlés lesz. Miután a tárgysorozatban igen fontos ügyek vannak felvéve, kívánatos, hogy a bizottsági tag urak teljes számban jelenjenek meg.

A vármegye.*

Megint aktuális a vármegye. Emlegetik. Divatba hozták. Igaz, hogy ezt a „darabontoknak“ köszönhetjük, kik a rendcsinálás titulusa alatt a vármegyéken keresztül igyekeztek az alkotmányt sarkaiból kiforgatni a — hatalomért, — s a dolgnak az lett a vége, hogy az ősi vármegye most is, mint a multban mindig, az ősi alkotmány egyedüli védőbástyájának bizonyult.

Az elmúlt esztendő sötét, szomorú eseményei arra tanították meg a nemzetet, hogy a vármegyét, ha nem volna, hát most kellene megteremteni s hogy a szabadelvű korszak alatt agyonreformált ezen ősi institúciót, — amelyet egy emberöltő óta egyre temetnek, parentálnak az enropéerek, a doktrinerek — megerősíteni, tökéletesíteni, az autonómiát minden, különösen felülről jöhető fámadás ellen biztosítani elsöngu feladata a törvényhozásnak.

Az alkotmányos kormány a nemzet, a törvényhozás egyértelmű helyeslése mellett egyik feladatául éppen az alkotmánybiztosítékok megerősítését és kibővítését, tehát a törvényhatósági igazgatásról szóló 1886. XXI. t.-cikknek a megfelelő módosítását jelölte meg.

S lehet, hogy már ez évben hozzáláthat a törvényhozás a vármegyei reform mélyreható, nagy munkájához.

Talán nem végzek egészen céltalan és fölösleges munkát, ha — mint a gyakorlati közigazgatás egyik igénytelen munkása, a törvényhatósági igazgatás egyik közkatonája — néhány gyakorlati megjegyzést vetek papírra arról a fontos kérdéstről, hogy melyek a törvényhatóságokról szóló 1886: XXI. t.-cikknek alkotmányjogi szempontból a legföltünőbb hiányai s mit és hogyan kell e törvényben megváltoztatni, hogy a jövőben minden alkotmányellenes merénylet már csirájában eltiportassék?

Az 1886: XXI. t.-cikk 18. és 19. §§-ai a törvényhatóságok kötelességévé teszik a törvények és kormányrendeletek végrehajtását, megengedvén azt, hogy a törvényhatóságok a törvényellenesnek vagy a helyi viszonyok miatt kivihetetlennek talált kormányrendeletek ellen felirhatnak az illető miniszterhez, de ha a miniszter a végrehajtáshoz

* Közöljük ezt a sok igazságot tartalmazó cikkelyt, mely a törvényhatósági választási rendszert bírálja.

ragaszkodik, úgy a rendelet feltétlenül és azonnal fogantositandó.

Ha már most ki volna zárva egyszersmindenkora az, (aminthogy éppenséggel nincs kizárva), hogy Magyarországon soha imparlamentáris (tehát alkotmányellenes) kormány létrejönni, megalakulni nem fog, vagy ha ilyen alakul, hát azért törvényellenesen nem fog kormányozni, mondóm, ha ez nálunk kizárt dolog volna, akkor az a 18. és 19. §., mint a konstitucionális alkotmány, a népképviselői parlamenti rendszer s felelős alkotmányos kormány intézményének a kifolyása helyes, célszerű, magától értetődő volna.

De a mi viszonyaink mást mondanak.

Ugyanis az a miniszter minden, még oly eklatánsan törvény ellen való rendeletre nézve is kimondhatja a föltétlen és azonnal való végrehajtás kötelezettségét s hová megy ez ellen panaszra, orvoslásért a törvényhatóság, ha törvényes fóruma, — a parlament — szünetel, ha az elnapolva vagy felosztatva van? Hiszen igen könnyen bekövetkezhetik nálunk egy esetleges újabb nemzeti ellenállás idején az az eset, hogy parlament nélkül, törvénytelen rendeletekkel igazgatják az országot, holott! alaptörvénye közjogunknak, hogy Magyarországot pántensekkel, törvénytörő vagy kijátszó rendeletekkel kormányozni nem szabad.

Azért tehát az 1886: XXI-ik törvénycikk 19. §-át oda módosítanám, hogy a törvényhatóság által törvény- vagy alkotmányellenesnek talált kormányrendelet ellen, — amennyiben 24 óra alatt történt egyszeri felírás után annak végrehajtásához a miniszter ragaszkodik, — végrehajtás előtt panasznak van helye az 1896. XXVI. t.-cikk alapján működő közigazgatási bírósághoz. (Esetleg a Curiához.) A közigazgatási bíróság pedig, — mely ilyen esetekben mint alkotmányjogi legfőbb bíró-fórum ítélkezik, köteles az ilyen alkotmányjogi törvényhatósági panaszokat a fölterjesztés után legkésőbb 8 nap alatt ítéletileg elintézni s ez az ítélet természetesen kötelező miniszterre és törvényhatóságra egyaránt.

Elvégre, ha az a királyi eljárásbíró a maga ítélkezésében megállapíthatja valamely miniszteri rendelet törvényességét vagy törvénytelenességét, — hát a közigazgatási bíróság is kimondhatja a törvényhatóság és a kormány között való kontroverzia eseteiben, hogy törvényes-e a miniszteri rendelet s így végrehajtandó-e vagy sem? S hogy még egy példát hozzak föl, bár a tárgy nem egyezik a szóban forgó tárggyal, de az eset anólag, — hát ha továbbá a közigazgatási bíróság kimondhatja azt, hogy a Felső Kis Nagy András illetőségét nem helyesen állapította meg a belügyminiszter (illetőségi ügyekben hozott belügyminiszteri döntés ellen bírói panasznak lévén helye) s az illetőséget érvényesen például a közigazgatási bíróság állapítja meg, — hát miért ne mondhatná ki az illetőségnél némi csekély tekin-

tetben talán mégis csak fontosabb alkotmányjogi kérdésben is azt, hogy a miniszternek van-e igaza, vagy a törvény hatóságnak.

Legtöbb kifogás tehető az 1886. XXI. t.-cikknek a főispáni hatáskörre vonatkozó rendelkezései ellen. A 60. § szerint „a főispán a közgyűlés előtt a szokott esküt teszi le“. Ezt ki kell egészíteni azzal, hogy a közgyűlés színe előtt leteendő főispáni eskü kivétele előtt a főispán semmiféle joghatóságot nem gyakorol. Tehát az eskü letételére vonatkozó közgyűlést is az alispán (polgármester) hívja össze.

A főispántól elvonandó az a rendkívüli jog is, melynél fogva ő a tisztviselők fölött életnek és halálnak ura, amennyiben a kivételes hatalommal felruházott főispán a neki nem engedelmeskedő tisztviselőket hivataluktól végleg megfoszthatja és másokkal végleg helyettesítheti. Hiszen ha az a főispán a rendes hatalmával nem tudja a rendet a törvényhatóságban föntartani, akkor a kivételes hatalom sem ér egy ütött taplót sem. Ahol kivételes hatalommal való kormányzásra van szükség, oda külön törvénnyel királyi — avagy előzetes törvényhozási engedelemmel, fix határidőre, kormánybiztost kell kiküldeni.

Azt azonban nem mondom, hogy a főispáni állás egyáltalán fölösleges, ergo delendum esse. Nem. Az alispán (polgármester) mint a törvényhatóság első, választott tisztviselője, adminisztrál, a főispán pedig felügyel, örökös. A főispán legyen az állami és törvényhatósági igazgatás éber ellenőrzője, minden hazafias, kulturális, filantropiai törekvésnek, akciónak az indítója, irányító vezére, törvénynek, jognak, az alkotmánynak első őre. De ehhez nem kell kivételes főispáni hatalom s éppen nem kell, — csak az adminisztráció egyöntetűségének s folytonosságának kárára van, — hogy a főispán esetleg közvetlenül rendelkezhetik a törvényhatóság választott tisztviselőivel.

Szükséges továbbá az is, hogy a főispán is bizonyos fegyelmi szabályok alá helyeztessék.

Elvégre, ha a király felelős azért, amire megesküdött, hogy t. i. a törvényeket megtartja, ha a kormány is vád alá helyezhető, tehát mintegy fegyelmi eljárás alá vonható, elítélhető, miért legyen felelősséggel teljes állásban teljesen felelőtlen egyesegyedül a főispán?

Politikai, bizalmi s így par excellence kormánykegytől, gráciától függő állás a ragyogó főispáni állás, igaz, de azért oly fontos jogokkal, köteleességekkel, oly nagy hatáskörrel s oly előkelő javadalmazással ellátott államtisztviselő az a főispán is, hogy bizonyos, az állami tisztviselők eljárására fennálló fegyelmi szabályok rá is kiterjesztendők. Nem szabad olybá venni a dolgot, hogy bármit kövessen is el a főispán, hát egyszerű elbocsátás mellett tette nek minden kozekvenciája alól szabadul.

Még csak egyre kívánok kitérni. S ez a törvényhozási tisztviselők választása.

Az 1886: XXI. t.-cikk 79. §-a szerint a törvényhatósági bizottsági közgyűlés által 6 évre választatnak. Ezt a §-t oda módosítanám, hogy a törvényhatóság a maga összes tisztviselőit életfogytiglan választja.

A törvényhatósági választások!

Az egész országot mozgásba, izgalomba hozó, sok ezer embernek, a törvényhatósági tisztviselőknek nyugalmát, munkásságát hónapokra fölzavaró aktus ez a hat évenként megújuló törvényhatósági tisztújítás. A híres specifikus magyar restauráció! Mig a vármegyei törvényhatóságokban a tisztviselők fizetések rendezetlenek (azaz roppant alacsonyok) voltak, hát nem csinált oly általános felfordulást az általános restauráció.

Megvolt az a tisztos ősi szokás, hogy a bizottsági tagok barátságos eszmecseréken végre megállapodtak a columnáris, a főbb tisztviselői állások jelöltjeire nézve, egy-egy tisztviselésre esetleg több jelöltet is kandidálván s megállapodásaikban a jellem, tehetség, szorgalom, feddhetlenség s a szolgálati idő voltak a döntő tényezők. Ha volt is korteskedés, zaj, izgalom, hát azon a kortesek, barátok, sógor, koma, testvér mentek keresztül s maga a jelölt legföljebb drukolt, elbukott, vagy győzött, de maga aktív részt nem vett a korteskedésben.

Most? Lehet valaki még oly tehetséggel, szorgalommal, ambícióval is megáldva, ha végig nem kilincseli az összes bizottsági tagokat, ha nem „mozog“, — hát veszve van. S aki legkorábban „vizitel“, azé a pálma. Akinek az arcát égeti a szégyen, hogy így koldultatja ki a voksokat, a bizalmat, az elismerést, a méltánylást, amire munkásságánál fogva joggal számot tarthatott, hát az egyszerűen — lemarad.

Nem is szólván arról, hogy az ilyen önszavazatokat gyűjtő főtisztviselő, ha a kívánt állást elnyeri, milyen zavarba jöhet, ha azoknak az ügyében kell döntenie s az igazság mindenek fölött való érdekében azok ellen kell eljárnia, akiknek talán éppen az állást köszönheti.

No meg még a lelelkiismeretesebb tisztviselőnek is a feje fölött függ örökösen a Damokles kardja, hogy hát uram istenem, mi lesz hat év múlva, az új restauráción, nem akad-e olyan valaki, akinek szüksége van állásra s a sógor-ság, komaság, meg a kilincselés nem egy jobb sorsra érdemes tisztviselőt emel ki becsülettel betöltött hivatalából.

Ezt a sok-sok visszasságot egy tollvonással megszüntethetjük, kimondván, hogy a törvényhatósági tisztviselők állásaikat választás utján nyerik el, de mandátumuk életfogytig tart.

Most már röviden konzumálva az előadottakat, oda-kokludálunk, hogy: 1. a miniszteri rendeletek törvényességének vitatása eseteiben a kormány és a törvényhatóságok között bírónak kell tenni a közigazgatási bíróságot, (mint legfőbb államjogi bíróságot); 2. a főispáni hatáskör korlátozandó, a kivételes főispáni felhatalmazás a törvényből kihagyandó és a főispán az állami tisztviselőkre vonatkozó fegyelmi szabályok alá veendő s végül 3. törvényhatósági tisztviselők választása életfogytiglan szól.

Már ezekkel a törvénymódosításokkal is megerősítjük az alkotmány védőbástyáit az egységes magyar nemzeti állam kiépítésének dicsőséges munkájában és egyuttal lehetővé tesszük azt, hogy alkotmányunk, ezen mi ezer éves ősi szentségünk ellen a vármegyéken keresztül törhessen valaha még ármány és erőszak!

Jánossy Gábor,
Vas vármegye árvaszéki ülnöke.

Fizetésrendezés.

Ismét felvesszük a tollat fizetésünk rendezése érdekében és nem szününk meg az irás hatalmával mindaddig hallatni szavunkat, mig célunkat el nem érjük. Tudjuk, hogy ez által nem szerzünk népszerűséget, de ez után nem is vágyódunk, mert a népszerűség olyan, mint a pára, mely szétfoszlik, eltűnik egy fivalomra.

Százak és százak nevében beszélünk; azon százak nevében, akik munkás tagjai a társadalomnak. Százak nevében, akik fáradnak, dolgoznak szellemi téren a köznek és a megélhetésért. Százak nevében, akik valószínűleg küzdenek az étellel. Százak nevében, akik gondba, gondolatba me-

ülve nézik sivar jelenüket és rettegnek a maguk, de még inkább családjuk jövője felett. Százak nevében, akik évek óta várják nyomasztó helyzetükben a segítő kezet, akik valóságos érettségi vizsgálatot tettek a türelemből és akik pusztán ígéretnél ez ideig egyebet nem kaptak.

Ezek a százak mi vagyunk: Debrecen sz. kir. város tisztikara!

Volt ugyan nálunk is fizetésrendezés ezelőtt egy decenniummal. Egy sereg új állást kreált az akkori hatalom. Kenyér kellett az éneklő madaraknak. Mert akkor egy jó torok nagyobb érdem volt a közigazgatási tudásnál. Ezek az ötletszerűen kreált állások sok pénzt nyeltek el és ennek folytán — a főbb állások kivételével — csak azok nem részesültek fizetésemelésben, akik nem tartoztak akkor a klikkhez, mely jutalmazott érdemtellenül és büntetett igazságtalanul.

A jobbak észre is vették az egyes fizetések közt mutatkozó nagy aránytalanságot, ámde a klikk hallgatást, parancsolt. Elvégre is a szervezeti szabályzat készen volt és azt ismét egy ujjal felváltani nevetéses lett volna. A lemaradtak azonban napról-napra jobban és jobban érezték mellőztetésüket, mert úgy gondolkodtak és helyesen, hogy akkor volt volna igazságosan keresztül hajtva a fizetésrendezés, ha valamennyi tisztviselő részesült volna a törvényhatósági bizottsági közgyűlés nagylelkűségében. Ezeknek azonban nem jutott egyéb nyomoruságos lakáspénznél és azon ígéretnél, mely ad graceas calandas volt szignálva.

Kimondjuk nyíltan azt az igazságot, melyet ma már még a tisztikar ellenségei is elismernek, hogy városunk tisztikara nyomoruságosan van fizetve. Ez így nem maradhat és ezen a szégyenletes állapoton segíteni kell. Ha nincsenek pártfogóink, legyünk önmagunk a saját érdekeink szószólói. Az állami tisztviselők is így cselekedtek és fáradásuk meghozta a gyümölcsöt.

A mai tisztviselők fizetéseiből megélni képtelenség. És mivel képtelenség, még a legkisebb igényű tisztviselő is kénytelen adósságot csinálni. Mi értjük azt, hogy a magánvagyonnal bíró tisztviselők ezt az állapotot nem értik és ugyancsak megítélik azt a kollegát, aki elég szerencsétlen hitvány fizetését kölcsönpénzzel pótolni, még kevesebbé értik meg azok a boldogok, akik nem a közigazgatásnál szolgálnak, hanem örökölt, vagy szerzett vagyonukból élnek és mivel jövedelmük bőséges, alig vetnek ügyet arra, hogy az élelmi cikkek két év alatt 50%-kal emelkedtek.

A megélhetési viszonyok javítására nincs semmi reményünk. Előttünk van a tél dermesztő hidegével, fa- és szén kiadásával. És míg a debreceni háztulajdonos ugynevezett fakompetenciáját ölenként 18 koronáért kapja, addig a városi tisztviselő 24 koronát fizet ölenként. A lakás árak is emelkednek és merem állítani, hogy nincs egyetlen egy városi tisztviselő, aki rá nem fizet lakáspénzére. Ha pedig ráfizet, ezt törzsfizetéséből kénytelen pótolni, ami pedig a megélhetésre levonás nélkül is kevés.

Sokszor halljuk azt az intelmet, hogy mondjon le a tisztviselő igényeiről. Azok, akik ezt a ketségkívül jóakaratu tanácsot adják, sohosem mondtak le még semmiről, mert jó sorsuk nem kényszerítette őket a lemondásra. Egyébiránt mi ebből a tanácsból azt olvassuk ki, hogy a szerényebb javadalmazású tisztviselő ne merjen beteg lenni, családja ne merészeljen jóllakni, érje be egy egészségtelen lyukkal, ne vegyen részt a társaság szívet nemesítő, lelket vidámitó, apró örömeiben, ne olvasson ujságot, mert ez is pénzbe kerül, egyszóval mondjon le mindenről, mert így kívánják

azok, akik ha csak egyszer nem teljesülne egy vágyuk, gyötrelmek tartanak az életet.

Ezen nézettel szemben mi azt állítjuk, hogy egy intelligens tisztviselőnek szintén joga van az életnek nemcsak töviseihez, hanem virágaihoz is. Lelke ennek is vágyik a szórakozás után, mert különben idegei előbb-utóbb elpusztulnak. Állásához képest tisztességesen kell ruházkodnia, itt-ott éppen állásából kifolyólag meg is kell jelennie, de legyen bár a legnagyobb pénzügyi kapacitás, fizetéséből a mai viszonyok közepett nem tud megélni.

Jöjjön tehát össze a tisztikar és beszélje meg sorsát alaposan, közös egyetértéssel. A mozgalomnak talán lesz sikere és végre elérjük azt, hogy kérésünk a törvényhatóságnál meghallgatásra talál.

A honi ipar pártolása.

A székesfehérvári iparkiallítás megnyitása alkalmából Prohászka Ottokár dr. megye-püspök a város közönségének színe-java előtt nagy beszédet mondott a magyar ipar pártolásáról. A rendkívül érdekes beszéd megérdemli, hogy szélesebb körben is megismerjék, azért közöljük belőle a következőket:

„A magyar nemzet életének furcsa évét éljük; vigasztalanul, sötéten kezdődött az év, nem akart kitavaszkodni; aztán pedig mintha az ősi haza földje a szenvedések melegétől egyszerre levetette volna jégkergét, egy szál bűvös, beszédes, formás virág nőtt ki belőle s belenőtt szívünkbe: a tulipán! Ezen a tavaszon megszólalt s megértettük, lelkhöz szól és szól oly édes, erős akcentussal, amelyben egybe volt forrva a gyermek, az anya, a jegyes hangja amelyben panasz sirt és parancs csengett s egy szót mondott, amely mindent mond: magyarság! Mi tehát a tulipán? Az öntudatra ébredt magyarságnak virága, — szimbóluma a nemzeti megemberelésnek. Nemzeti megemberelés — nagy szó. Megemberelte magát az ország, a nemzet nem egyszer. Megemberelte magát geográfiai egységében, megemberelte magát nyelvében s politikai önállóságának öntudatában, de ha manapság a tulipán ujságot, ha fölfedezést, ha fölbredést jelent, akkor bizonyára az annak az öntudatnak diadalmas jelentkezésében áll, hogy nyelven, politikai öntudaton túl egy mélyebben járó, nagy érdeket kell megóvnia, a magyar munkát, a magyar ipart, a közgazdaságot. Fölkelés, népfölkelés volt minálunk gyakran, fölkelte a magyarság is a szent hit visszafoglalására, fölkelte Rákóczi zászlaja alatt „pro libertate“, a tulipán is fölkelést sürget, a nemzeti kulturát, a nemzeti munkát akarja föl szabadítani, fölemeli a zászlót, melyen egy folt sötétlik, lengeti a tulipánt, melynek kelyhében, ott a fenekén szintén foltot látok, ez a folt az, hogy a magyar társadalom tizezrei ott fonn — s milliói ott lenn elhanyagolták a magyar ipart; hogy nemcsak közönnyel, hanem ellenérzéssel nézték; s ez ellenérzésből lenézés lett, lenézése a magyar iparnak és kereskedelemnek s e lenézésből sorvadott el a magyar közélet. Ezt a foltot most el akarjuk tüntetni, a munkát s az ipart a nemzeti életbe akarjuk beleállítani, a közgazdaságot a nemzeti élet számára lefoglalni. Népfölkelést rendezünk, hol kicsinye-nagyja vegyen magyar árut, pártolja a magyar ipart, adjon munkát a magyar kéznek és szolgálja közös erővel sigyekezettel a nagy nemzeti ügyet.

De remélhetünk-e annyi kitartást, buzgalmat, következetességet, hűséget, odaadást? Nem tántorit-e majd el pillanatnyi, apró haszon, filléres érdek, kisszerű bosszankodás? Lesz-e tulipános népünk eléggé öntudatos a nagy

hadjárat kiviteléhez? Lesz, meglesz, ha a világtörténelem magaslataira emelkedünk s onnan nézzük az eseményeket s a tulipán-mozgalmat is.

Nagy, világtörténelmi harc folyik most is. Csak az alak változott. A legyőzöttek fizettek adót régen, sarcot fizetnek a győzőnek most is; a legyőzöttek szolgák lettek régen: vas-kéz, iga rajtuk: s most is az idegen tőke ver szolgaságba. S a végeredmény? Az elsorvadás! Az élet ösztönével védekeznek a hatalmas népek s van e kisebb életösztön s kevesebb belátás e közlő veszedelemmel szemben a kisebb népekben? Ha kiküldjük pénzünket, lecsapoljuk vérünket, nyomorultak leszünk. Hiába támaszkodunk bármire, a rengő kalásztenger nem támaszték. Magyar, ne ontsd a véredet! A mult évben négyszáztizennyolc millió koronát adtunk csak Ausztriának; a négyszáztizennyolc millió koronát kétszáz ezer részre osztva, minden egyes kivándorlóra kétezerkilencven korona esnek.

Ime, az iparpártolásnak magyar nemzeti föladata. Városaink nincsenek, iparunk nem volt, nemzetünk a nemes és paraszt jegyében oszlott meg; most a munka társadalmát kell megteremtünk. De ez csak az ipar fölvilágoztatásával, tehát pártolása által lehetséges.

Ez az iparpártolás teremti meg az alkotmányos, erős népet. Az emberi jogok egyenlőségét törvénybe foglalták az 1848-iki törvények. Papiroson megadták. Nem elég a törvény, népet kell hozzá nevelni; erős, öntudatos, tehát nem földönfutó, toprongyos népet. Adjatok neki keresetet, emberhez illő életet s fölébred öntudata is, e nélkül koldus lesz. A munka jellemzi a társadalom strukturáját (van rab-szolga...), a munka jellemzi a társadalom kulturfokát (kézi malom...), a munka jellemzi egyszersmind a társadalom erejét. Munka nélkül a modern világban nincs nemzet. Régen: nyelvében élt. Ez nem elég. Ne reménykedjünk csupán a nemzeti szellemben, az eszmék erejében. Ez rossz, tótágast álló filozófia.

Nekünk cselekednünk kell mindnyájunknak. Mindenki pártolja a magyar ipart s mindenki akassza meg a guruló krajcárt.

Az állam segítsen. Igen, de csak segítsen. Gazdasági téren a társadalom töri utját a politikának s nem megfordítva. Gazdasági fejlődést nem lehet csinálni rendeletekkel, törvényekkel; arra rá kell érlelődni. Minél erősebb és tartalmasabb az élet, annál kevésbé van a politika szárnyai alatt, hanem megfordítva intézi a politikát.

Segit is az állam; csak a mult évben 24 új gyár és ipar-vállalat jött létre 17 millió korona befektetéssel, 1600 munkással. A gyárak meg vannak, de mit ér az, ha az állam rengeteg összeget költ iparfejlesztésre, iparos nemzedék nevelésére és a társadalom hidegen marad. Mit ér a posztó- és szövetygyár, ha a nagyváradi főispán példáját nem követjük, ki egy szabóüzletben inkább kevésbé szép posztóból csináltatott ruhát; mit ér a rózsahegy, késmárki vászon-gyár, ha folyton Rumburg felé kacsintunk, mit ér a honi perkál, kasmir, ha Kosmosba megyünk érte; de mit ér a nagykörösi ugorka, ha Znaimból hozatunk s mire való az Andrássy-vaj, ha tescheni vaját eszünk s minek füstölnek sonkát Kassán, Nagyszombaton, ha egész télen minden istenáldott nap 500 sonka érkezik Prágából. Mi marad akkor a magyar iparnak? Debreceni bicska, selmeci pipa, kalotaszegi varrás, gyetvai vadkörte s losonci sült tök és a verebélyi, tatai csizma, no meg a csákvári fazekak s a lehotai ostornyel.

De éppa csizma, fazék emlegetése nagyon fontos megjegyzésre indit. Az iparfejlesztésnek nemszabad a nagy fogyasztás

szükségletét gyorsan kielégítő gyáriparra szorítani, hanem föl kell ölelnie a házi- s kézműipart. Ez, kivált nemzeti szempontból, kétszeres fontossággal bír nálunk, ahol a nagy tőke és különös szakképzettség kevésbé áll rendelkezésre. A külföldi tőkére és szakképzettségre vagyunk utalva, melyet be kell hoznunk, ha komolyan fejlődni s az ország közgazdaságát biztosítani akarjuk. De a nemzeti szempont a házi- és kisiparra utal. Amit lehet, itthon vegyünk.

S e részben kérem a hölgyeket, vegyék kezükbe e fontos érdeket. Nők tüzzék föl a virágot a magyar ember kebelére, abban a szomorú márciusban, mikor a magyarnak nem akart kitavaszkodni, ők fakasztották e virágot. A nemzeti életet fejlesztik vele. Így lesz a tulipán az erők egyesítése. Érintésére megtörtént a csoda, hogy az ezertel huzó magyar, kinek ezer év óta visszavonás volt átka, a haza szeretetében egyesült. Így lesz a föl szabadulás s az igazi szabadság szimbóluma, mert rámutat az utra, melyen a nagy nemzetek elérték szabadságukat: a gazdaság nemzeti fölvirágoztatására. E bűbajos virágnak érintésére szétoszlott már az alkotmányellenes erőszak felhője a haza egéről, lehullott a bilincs, — hulljon le még a szegénységnek bilincse is, mert így érvük el a modern nemzetek szabadságát — a tulipán jegyében.

A gyümölcsfa értéke.

Irta: Kardos Árpád.

A gyümölcsfák értékéről nem megegyezők az ézetek. Sokan, különösen nálunk, a fát nem becsülik meg kellőleg és a legellentétebb véleményeket hallhatjuk. Kicsinylően becsülik p. o. nyul és vadkároknál a nyulat, a gyümölcsfával szemben igen magasra taksálják, ami rendkívüli nagy igazságtalanságszáma mehet, már csak az egyszerű oknál fogva, mert a nyul ára a legjobb esetben 2-60—2-80 filért ér, míg a gyümölcsfa egy egész vagyont képvisel, amelyet a nyul a törvény erejénél — egy nap alatt teljesen tönkre tehet. Ez ellen nincs védelem, amint ezt száz meg egy példa is bizonyítja. A fának értékét megállapítani nem is szokták, pedig egy kis számitással ugyancsak hatalmas vagyont pusztulásáról győződhetnénk meg. A fa értékének megállapítására sok más esetben is szükség van, csak például emlitem fel az utak, vasutak, vagy más nyilvános építkezéseknél, vagy nem egyszer rozszakaratu rongálás, stb. eseténél is. A gyümölcsfák ezekben az esetekben sokszor épségük, termőképességükben szenvedhetnek, sőt teljesen el is pusztulhatnak. Ha pörre kerül a sor, az értékbecslés rendszerint önkényes. A tulajdonos, noha nem elégszik is meg talán egészen a becsléssel, bele nyugszik, mert hiszen nincsenek még szigoruan megállapítva ama szempontok, amelyek szerint a gyümölcsfa megbecsülendő. Erre pedig nagy szükség volna, mert a gyümölcsfa nagy értéket képvisel és a gyümölcsstermesztés csak akkor fog teljesen helyes uton haladni és fog a nagyközönség részéről is kellő méltánylásba részesülni, ha általánosan ismert lesz a gyümölcsfa nagy értéke, Amerikában, Angliában azok a szempontok, amelyek szerint a faiskola megbecsülendő, már bizonyos megállapodásra jutottak. Németországban is ujabban a kertészeti egyesületek foglalkoznak e kérdéssel rendszeresebben, nálunk pedig az Országos Magyar Kertészeti Egyesületben, most az Országos gyümölcskiállítás alkalmával fog az illetékes szakosztályokban részletesebb megbeszélés tárgyává tétetni.

Lássunk most a fent felsorolt államokból néhány példát a gyümölcsfa értékének megbecsülésére nézve, mert

azt hiszem, hogy olyan nehéz és sokoldalú kérdésben minden újmutatás haszonnal lehet, és hozzájárulhat az eszmék és elvek tisztázásához.

Meg kell jegyeznünk, hogy pontos, minden esetre alkalmazható szabályokat felállítani szinte lehetetlen. Számos tényezővel kell az egyes eseteknél számolni: kor, egészségi állapot, fajta, a fa gyümölcsének használhatósága és értéke, a fa alakja és alanya, a gyümölcsös fekvése, a talajviszonyok, szóval a tényezők egész serege lesz mérlegelendő.

A még nem termő gyümölcsfák értéke más lesz, mint a termő fáké, az előbbieket értékét a következőleg lehet megbecsülni: 1. beszerzési ár, — a faiskolai ár, amely két év múltán 75 százalék értékemeléssel jegyezhető. (Az első évben a fa növekedése igen csekély és nagyobb lesz az értéke akkor, ha már jól begyökeresedett a helyén és tovább fejlődik.) Ha ezek szerint az oltvány csemete, mondjuk 1.92 K, ugy az ültetés utáni második év végén 3.36 K, három év múltán 5.88 K lesz a fa értéke s így tovább.

Tíz év múltán a fa gyümölcsözése is alapul szolgálhat az érték kiszámításánál. A termőfáknál határozott árakat a megállapított termésre mértékadóul általánosan megállapítani nem lehet, mert rendszerint a helyi viszonyok, a fogyasztó piacok viszonyai, a fajta minősége, a használhatósága a mérvadók Ezek alapján a gyümölcsfa becsértékének megállapításánál a következőket vehetjük figyelembe.

Mindenekelőtt megállapítjuk az utolsó öt év termésének értékét, középszámitással, amiből tíz százalék ápolási és gondozási értéket vonunk le. A megmaradó összeget öttel elosztjuk, az eredmény lesz a termés évi átlag értéke.

Kérdés most, milyen idős a megbecsülendő fa, hogy a még remélhető jövedelmet meg lehessen állapítani. A nyert összegből azonban a közbeeső kamatokat le kell vonnunk.

Az alma- és körtefák termőképes korát magas törzsű, vagy közepes magas törzsű fáknál vad alanyon átlag 50—60 évre teszik. A csontmagu gyümölcsöknél a növény és fajta szerint 25—30 évre. Legyen például most egy 25 éves körtefa értékelendő, amely teljesen ép, egészséges és erőteljes, jó talajban és fekvésű helyen, úgy legfőképpen még 35 évet lehet számítani a további megélésére, tehát életkorának hét tizenketted része lesz megbecsülendő. Egy másik becslési egyszerűbb eljárás szerint megállapítjuk mint mondván volt a fa öt évi termés-hozamának középértékét. Ezt az értéket egészséges és ép, lágymagu (álmás gyümölcsök) gyümölcsfáknál tizenkétszeresen vesszük mint a fa becsértékét; ebből az összegből le kell venni a fa korának megfelelő termésérték és közbeeső-kamatokat. Ha azonban nem lehet megállapítani a termés-hozamot, úgy föltételezzük, hogy a lágymagu gyümölcsfáknál e termés a 10-ik évtől a 20-ik évig átlag egy mázsa, a 21-től 30-ig átlag két mázsa és a 31-től a 60 évig átlag 5 mázsa, a szilvák és cseresznyék 6—10 évig $\frac{1}{2}$ mázsa, 11—20-ig $\frac{3}{4}$ mázsa 21—40-ig $1\frac{1}{2}$ mázsa. Ilyenformán tehát a fa korát kell megállapítani s azután egészségi állapotához képest, a fajta figyelembe és a piaci viszonyok vételével a fenti elvek szerint becsülendő meg.

A fa értéke megbecsülésének egy igen egyszerű módja abban áll, hogy törzsének közepe táján a kerületét kiszámítjuk (1 méter magasságban a földtől) és a fajta, egészségi állapot, a talajviszonyok szerint több osztályt állapítunk meg, amennyiben feltételezzük, hogy egy teljesen kifogástalan fa 144 f.-vel számítható 1 cm. kerület része; gyengébb növésnél és csekélyebb értékű fajtánál, valamint talajnál megfelelően kevesebbet, vagyis 120, 96,

72, 32, 24 fillér egy cm. kerületre számítható. Legyen például egy teljes, ép, egészséges, bőven termő és nemes fajtájú fa 50 cm. törzskerületű, 1 m. magasán a földből, 144 fillér cm.-enként, 70 korona becsértékkal birna, míg ugyanolyan koru, de csekélyebb értékű fajta a megfelelő hányaddal történt szorzási értéket fogja képviselni. Ha most csak a fának részleges sérüléséről van szó, olyanról, amelyet gondos ápolás mellett bizonyos idő múlva kiheverhet, a sérülés nagysága szerint a fenti értékeknek megfelelő hányadot számíthatunk kártérítésül.

A villamos világítás ügye.

A Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság a következő beadványt intézte a városi tanácshoz:

Debrecen sz. k. város tekintetes Tanácsának Debrecen.

A városi elektromos telep ügyében a tek. Tanács előtt fekvő ajánlatunknak újból való tárgyalása alkalmából bátrak vagunk a tekintetes Tanács figyelmét a f. é. május hó 8-án kelt felelőnkre felhívni, mely tételenként rámutat ama különbözetre, melyek a két cég ajánlatában konstatalhatók; a mi felelőnkben kimutatott pontos számítások azt igazolják, hogy a Ganz és Társa cég ajánlatában felsorolt szállítmányok értéke 28,000 koronával több, mint a Magyar Siemens Schuckert cég által ajánlott berendezések értéke. — Minthogy pedig a Siemens cég ajánlati végösszege csak 26,000 koronával kisebb, mint a Ganz és Társa cég ajánlatának végösszege, a Ganz és Társa cég ajánlata valójában 2000 koronával olcsóbb, mint a másik cégé.

Ugyancsak idézett felelőnkre egyes tételeinél kijelentettük azt is, hogy ha mi a Siemens cég által ajánlott berendezési tárgyakat szállíthatjuk, ajánlatunk végösszege természetesen megfelelő módon csökkenni fog.

A midőn bátrak vagyunk a tekintetes Tanács becses figyelmét az említett körülményre újból felhívni, minden félreértés elkerülése és kizárása céljából kijelentjük, hogy a f. é. május hó 8-án kelt beadványunkban tett kijelentésekhez híven ma is álljuk azt, hogy ha nekünk megengedtetik oly berendezések szállítása, melyeket a Siemens cég ajánlott, ajánlatunk végösszege 28,000 koronával kisebb eredeti ajánlatunk végösszegénél, vagyis hogy a Ganz és Társa cég ajánlati végösszege nem 421,100 korona, hanem csak 393,100 korona, a Siemens cég 395,147 koronájával szemben.

Ezeknek szives tudomásul vételét kérve, vagyunk Budapest, 1906 szeptember 25.

teljes tisztelettel:
Ganz és Társa,
vasöntő és gépgyár részvénytársulat.

Felvilágosítások

a villamos telepre vonatkozó ajánlatok ügyében.

A villamos telepre vonatkozó ajánlatok tárgyalásánál folytonosan annak hangsúlyozását halljuk, hogy a Ganz-gyár ajánlata 26,000 koronával drágább, mint a Siemens cégé és ezzel kapcsolatosan azt írják és beszélnek, hogy ha a város a 26,000 koronával drágább ajánlatot fogadja el, — könnyelműen költenek és ennek következménye pótdó emelés lesz.

Nézzük csak, hát vajjon van-e alapja ennek az ijesztgetésnek? És hogy tulajdonképpen mi rejlik ebben a 26,000 koronában?

A Ganz-gyár ajánlatának végösszege 421,100 korona, a Siemens-cégé pedig 395,147 korona; a Siemens-cég

ajánlatának végösszege tehát 25,953 koronával kisebb, mint a Ganz-gyáré és itt az a 26,000 korona, amiről oly sokat beszélnek és irnak.

Amde ez a végösszegeben mutatkozó 26,000 korona különbség korántsem azt jelenti, hogy a Ganz-gyár ezzel az összeggel drágább a Siemens cégnél, mivel a Ganz-gyár más gépeket, más kazánokat és más műszereket ajánlott, mint a Siemens-cég.

A Ganz-gyár által ajánlott gőzgépek 4000 koronával, a villamos gépek 8000 koronával, a kazánok 8000 koronával értékesebbek és így jobbak is, mint a Siemens-cég által ajánlottak; egyéb berendezési tárgyakkal pedig 8090 korona különbség számítandó a Ganz-gyár előnyére. Tehát a Ganz-gyár kereken 28,000 koronával értékesebb berendezési tárgyakat ajánlott, mint a Siemens-cég, s minthogy a Siemens-cég ajánlatának végösszege csak 26,000 koronával kisebb, mint a Ganz-gyáré, — a Ganz-gyár költségvetése valójában 2000 koronával olcsóbb, mint a Siemens-cégé.

Mindezt részletesen előadta Ganz-gyár abban a felelő beszédben, melyet ez év május hó 8-án a tek. tanácshoz benyújtott s ugyanakkor azt is kijelentette, hogy ha olyan berendezési tárgyakat szállíthat, mint a minőket a Siemens-cég ajánlott, — akkor a Ganz-gyár ajánlata még olcsóbb lesz, mint a Siemens-cégé.

Erre a körülményre vonatkozik az a beadvány, melyet a Ganz-gyár e hó 25-én intézett a tek. tanácshoz s amelynek egy másolati példánya az igen tisztelt törvényhatósági bizottsági tagok tájékoztatására ide csatoltatott.

Ezekben rejlik a kérdéses 26,000 koronának magyarázata! Arról tehát szó sem lehet, hogy a város könyelműen költene 26,000 koronát s a pótdó emelésének emlegetése se más, mint minden alap nélkül való ijesztgetés. Hogy ha a villamos telep jól megépül és jól fog kezeltetni, az tetemes hasznot hoz majd a városnak s ebből a haszonból apasztható lesz a pótdó, úgy mint azt más városok is tették! Annak tehát semmi értelme sincsen, hogy ezzel a kérdéssel kapcsolatban pótdó emelésről beszéljünk!

Hirdetmény.

1. A sorozó bizottság a Debrecen városi sorozó járásban Debrecen ujoncállítási székhelyen 5 nap alatt, és pedig november 19 től november 23-ig fogja végezni:

- a) a hadi szolgálatra való képesség megállapítását;
- b) a hadképeseknek talált egyének besorozását a közös hadseregbe, a honvédségbe és ezek póttartalékába;
- c) a *felszólamlások* vagyis a törvény értelmében a *póttartalékba való besorozás kedvezményére* igénnyel bíró családfentartók, illetőleg ezek hozzátartozói, továbbá papnövendékek és papjelöltek, népiskolai tanítók és tanítójelöltek, végre öröklött mezei gazdaságok birtokosai által benyújtott kérvények tárgyalását és elintézését;
- d) a családi tekintetből vagy a tanítóképezdei tanulmányok befejezhetése céljából való szabadságolás iránt, valamint végre
- e) az egyévi tényleges szolgálat kedvezményének megadása iránt benyújtott kérvények elintézését.

2. A *folyó 1906-ik évi ujoncállításra az 1885-ik, 1884-ik és 1883-ik években született hadkötelesek vannak felhiva.*

3. A sorozásra felhívott hadkötelesek közül, a keresetképeség tekintetéből megvizsgálandó férfi rokonokkal együtt, a főntebb kitűzött időszaknak minden egyes napján,

csak annyian jelenjenek meg, ahányra nézve az ujoncállítási eljárást el lehet végezni; e célból a következő napirend állapittatik meg, ugymint:

1906. évi november hó 19-én, az 1885. évi szülöttek I. korosztály, 1. sorsszámtól 200 sorsszámgig.

1906. évi november hó 20-án, az 1885. évi szülöttek I. korosztály 201. sorsszámtól végig, és az 1884. évi szülöttek II. korosztály 1. sorsszámtól 64. sorsszámgig.

1906. évi november hó 21-én az 1884. évi szülöttek, II. korosztály 65. sorsszámtól végig.

1906. évi november hó 22-én az 1883. évi szülöttek III. korosztály egészen.

1906. évi november hó 23-án a városunkban tartózkodó azon idegen illetőségű állításkötelesek, kiknek állítási lajstrom kivonatai illetékes hatóságai által már ide küldettek s a fősorozáshoz megidézettek.

4. A hadkötelesek és ezeknek a keresetképeség tekintetéből megvizsgálandó férfirokonai is kötelesek a sorozó bizottság előtt, amely *naponként reggeli nyolc órakor kezdi meg működését, idejekorán és tisztán megjelenni.* A sorozásra való megjelenésnek, valamint egyáltalában a védtörvényből folyó kötelezettségeknek elmulasztása ezen hirdetménynek vagy a törvénynek nem tudása által nem menthető.

Aki a sorozó bizottság előtt a sorozásra kitűzött időre kellő ok nélkül meg nem jelenik, esetleg a törvényes kényszereszközök alkalmazásba vétele mellett fog elővezettetni, és ezen kívül ha késedelmét nem igazolja, 20 koronától 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, ha pedig *szándékosan* marad el a sorozásról, mint hadköteles-szökevény, a körülményekhez képest, egy vagy két évi szolgálathosszabbítással, esetleg 3 naptól 2 hónapig terjedhető elzárással és 60 koronától 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fog büntettetni.

5. A hadköteleseknek teljes számú elővezetéséért és azok személyazonosságáért a községi előljáró felelős.

6. Hogy a sorozó bizottság a családfentartók, illetőleg hozzátartozók részéről benyújtott felszólamlási folyamodványokra nézve érdemlegesen határozhasson és a felszólamlók folyamodványaik hiányos fölszerelése miatt el ne utasíttassanak: a felek a családi értesítőknek, továbbá a gyámoltás szükséges voltának igazolására megkivántató községi bizonyítványoknak szerkesztése és kiállításának tekintetében a következőkre tételnek figyelmesekké, ugymint:

A) Az anyakönyveket vezető lelkészek köteleztetnek: a) a családi értesítőket szorosán a védtörvény végrehajtása tárgyában kiadott utasításhoz csatolt minta alakjában készíteni;

b) azokba a családnak akár élő, akár meghalt összes tagjait, kihagyás nélkül, s mind a születési napoknak, főképp a fitestvérekre nézve, mind a nősülés és halálozás idejének szabatos beírásával beiktatni;

c) azon esetben, ha a fölmentetni kívánt hadkötelesnek anyja ujabban férjhez ment, ezen újabb férjet vagyis a mostoha apát és annak netán előbbi nejétől született gyermekeit, ugyszintén az ujabban férjhez ment nőnek előbbi férjétől származott gyermekeit is, sorrendben bejegyezni;

d) ahol egyetlen unokáért, vagy vőért történik a felszólamlás, nemcsak a nagyszüléket s az apóst vagy anyóst, és a fölmentetni kért unokát vagy vőt, hanem a nagyszüléknek illetőleg az apósna, vagy anyósna minden gyermekeit és férjhez ment leányait, s azoknak egész családját is kivétel nélkül bevezetni.

B) A községi bizonyítványt illetőleg a magyar királyi honvédelmi miniszter 1889-ik évi 43.000. szám alatt kelt körrendeletével egy szabályos mintát adott ki, mely a budapesti magy. kir. tudományos egyetemi könyvnyomdából megrendelhető és megszerezhető. Ugyanazért

e) a folyamodó felek és a községi jegyzők figyelme-sekké tétetnek, hogy a kérvényeket ezen minta szerinti bizonyítványokkal szereljék föl.

f) Ezen bizonyítvány olyan két atya által, akiknek a folyó évi ujoncállításra felhívott vagy már besorozott és szolgálatra köteles, de a szolgálati kötelezettség teljesítése tekintetében kedvezményre igényvel nem bíró fiai vannak, sajátkezüleg irandó alá, és egyszersmind a községi vagy városi előjáróság által is kellőleg hitelesítendő.

g) A bizonyítvány minden rovata az illető szüle vagy rokon nevének, birtokának, kereset módjának és adó-járu-lékának, ugyszintén a fölmentetni kért hadkötelesnek és a községi tanuk fiai neveinek beiktatásával egytől-egyig be-töltendő.

h) A szülének vagy rokonnak netán más községben létező birtoka vagy jövedelmi forrása különösen megem-litendő, s arról külön bizonyítvány melléklendő.

i) Ha irni tudó olyan atyák, aminők az f) pont alatt említettnek, nem léteznének a községben: az illető törvény-hatósági tisztviselő, a védtörvény végrehajtása tárgyában kiadott utasítás értelmében köteles a tanukat hivatalból kihallgatni, s a vizsgálati jegyzőkönyvet a kérvényhez csatolni.

k) A korábbi ujoncozásnál már használt családi érte-sítők és községi bizonyítványok, ha különben szabálysze-rűen vannak kiállítva, a családi és vagyoni viszonyokban történt vagy nem történt változásokra nézve, az anya-könyvvezetők, illetőleg a tanuk és előjárók által kellőleg megújítandók vagy szükség esetében egészen új okira-tokkal pótolandók.

l) A hadkötelesek testvéreinek sorhadbeli vagy tény-leges honvédségi szolgálati kötelezettség alatt állása oly módon igazolandó, amiként ezt a törvény végrehajtása tárgyában kiadott utasítás szabja meg.

m) A családfentartókra vonatkozó felszólamlási kér-vények a fönntebbiek szerint kellőleg fölszerelve, esetleg a hiányos fölszerelés miatt a járásbeli tisztviselő által vissza-adott ily kérvények kellőleg kiegészítve a *fősorozás megkezdéséig* az illetékes járásbeli tisztviselőnél vagy legkésőbb a fősorozás alkalmával a sorozó bizottságnál nyujtandók be.

7. A póttartalékba való besorozás kedvezményére tör-vényes igényvel bíró papnövendékek és papjelöltek, továbbá népiskolai tanítók és tanítójelöltek, végre öröklött mezei gazdaságok birtokosai, nemkülönben a családi tekin-tetekből vagy a tanítóképezdei tanulmányok befejezhetése céljából való szabadságolásra törvényszerű igényvel bíró egyének kellőleg fölszerelt felszólamlási kérvényeket a *fősorozás megkezdéséig szintén* az illetékes járásbeli tisztviselőnél, vagy legkésőbb a fősorozás alkalmával a sorozó bizottságnál nyujtsák be.

8. Minden hadköteles, aki a 6-ik és 7-ik pont alatt elősorolt kedvezmények valamelyikét kérte, hadképesége vagy hadképtelensége megállapítása céljából a sorozó bizottság előtt megjelenni tartozik, és felszólamlási kér-vénye a sorozó bizottság által rendszerint csak akkor vé-tetik tárgyalás alá, ha a hadköteles besoroztatott; ha pedig alkalmatlannak nyilvánított, felszólamlási kérvénye, mint tárgynélküli, egyszersűen visszaadatik.

Elutasítás esetében szabadságában áll a félnek a soro-zásnál elsőfokulag hozott határozatot fölebbezni s a járás-beli tisztviselőhöz 15 nap alatt benyujtandó és a honvédelmi miniszterhez intézendő felebbezéssel élni.

Az említett egyik vagy másik kedvezmény iránti kér-vényével elutasított hadköteles az egyévi tényleges szol-gálat kedvezményére vonatkozó netáni igényét még a fősorozás alkalmával érvényesítheti.

9. Aki az egyévi tényleges szolgálat (egyévi önkén-tesség) kedvezményére törvényszerinti igényvel bír, kö-teles ebbeli igényét, ha azt önkéntes beállítás útján már előbb nem érvényesítette, bejelenteni és e célból a belépési bizonyítvánnyal, apai vagy gyámi nyilatkozattal, tanul-mányi bizonyítványokkal; államköltségeknek ezen felül a községi előjáróság és a járási tisztviselő által a vagyoni viszonyokról kiállított bizonyítványokkal, családi értesi-tővel és erkölcsi bizonyítvánnyal teljesen fölszerelendő folyamodványát, amelyben a választott csapattest, az állam költségén való szolgálhatásra vonatkozó igény, s a netán elhalasztatni kért tényleges szolgálat teljesítésének éve megemlitendő, végre a honvédséghez leendő beosztás iránti netáni kérelem is felhozandó, vagy a *fősorozás megkez-déséig* az illetékes járási tisztviselőnél, vagy pedig az illetőségi járásbeli fősorozás alkalmával és pedig még orvosi megvizsgálását megelőzőleg, a sorozó bizott-ságnál benyujtani.

Azok részére, akiknek az egyévi tényleges szolgálat kedvezményére való igénye, önkéntes belépésre való jelent-kezésöknél, vagy valamely korábbi ujoncállításnál már elismertetett, ezen kedvezmény a következő ujoncállít-ásoknál is biztosítva marad, ha az igény további fennál-lását legkésőbb a fősorozás alkalmával bejelentik és igazolják

10. Hogy a hadsereghez a rendes három évi tényleges szolgálati kötelezettség mellett és az állításköteles kor elérése előtt való önkéntes belépés megkönnyíttessék, a fősorozás alkalmával működő mozgó sorozó-bizottság, illetőleg az annak hadseregbeli tagjaiból alakult katonai avató-bizottság is fel van jogosítva az ilyen önkéntesek megvizsgálására és felavatására, és ha az illető önkéntesek valamely olyan gyalogezredhez, vadász-zászlóaljhoz avagy lovasezredhez óhajtanak felvétetni, amely gyalogezred, vadász-zászlóalj avagy lovasezred ugyanazon hadtest-parancsnokság területéből nyeri kiegészítését, amelynek területén belől az illető önkéntesek községi illetőséggel bírnak, és ha továbbá az önkéntesek csakis a következő október hó 1-jével kivánnak tényleges szolgálatba lépni: ezen föltételek mellett a választott csapattest felvételi en-gedélyére nincs szükség; sőt az apai vagy gyámi hitelesített beleegyező nyilatkozat sem követeltetik, ha a sorozó-bizott-ság előtt megjelent apa vagy gyám *beleegyezését a sorozó-bizottság előtt szóval* kijelenti és megadja.

A belépési bizonyítvány azonban föltétlenül bemu-tatandó.

Körrendelet.

5048. kih. 1906. sz.
III. c. b.

Az 1893. évi XVIII. t.-c. végrehajtása.

Valamennyi vármegye alispánjának és a thj. felr. városok polgármestereinek.

A földmivelésügyi miniszter ur 1906. évi 7481. eln. sz. a. kiadott körrendelet kapcsán felhivom Cimedet, szigo-ruan utasítsa az I. foku rendőri büntető hatóságokat, hogy

az esetleg előforduló borhamisításokat ellenőrizvén, az alapos gyanuval terheltek ellen a vizsgálat megejtése iránt haladéktalanul intézkedjenek, illetőleg az 1893. évi XXIII. t.-c., valamint az ezen törvényt végrehajtása tárgyában kiadott 1897. évi 53,850. sz. keresk. miniszteri rendelet végrehajtása érdekében kellő erélyvel járjanak el.

Budapest, 1906 szeptember 28.

Szabó,
miniszteri tanácsos.

Kérelem.

Az elzüllesnek kitett árva gyermekeknek, nem, vallás és nemzetiségre való tekintet nélküli »nevelő gyermekotthont az Erzsébetház» alapított és fentartó Nagypénteki Református Társaság, saját parányi tőkéjének gyarapítására egy jótékonycélu sorsjátékot rendez 1 koronás sorsjegyekkel, melyben 563 nyeremény 25,000 korona értékben sorsoltatik ki. Ezek között egy 10,000 kor. értékű női ékszerkészlet, (látható Löw Sándor ur József-köruti kirakatában), egy 3000 kor. értékű gazdasági berendezés, lovak, tehén, ökrök és 10 drb. gazdasági eszköz és géppel, egy 2000 kor., egy 1000 kor. és 18 drb. 100—600 kor., 233 drb. 10—60 kor. és 300 drb. 5 kor. nyeremény s legjobb festőink — Benczur, Munkácsy, Csók, Mednyeánszky, Barabás stb műveiből.

Ezen sorsjegyek huzását már június hó 9-én kellett volna megejteni, — de a társadalom érthetetlen közönye és az azon időbeli viszonyok miatt a huzás most október hó 31-re elodáztatott. A szétküldött sorsjegyek nagyrésze az illetőknél visszamaradt, de ellenértéke be nem küldetett, pedig ez kész veszteség a társaságra nézve, mert új vevőket azokra nem kereshet.

Sok helyütt találkozott a társaság azon ellenvetéssel, hogy felekezeti célokat szolgál! Pedig hát ez nagy tévedés. Mert csak annyiban református, hogy a társaságot egy nagypénteki egyházi beszéd hatása alatt, 7 református ember alapította! Ma e társaság a budaörsi kamaraerdőben levő intézetében, az Erzsébetházban 52 bentlakó árvát tart, nevel és ruház és 20 árvát felsőbb iskolában, s kéziiparra neveltet, tart és segélyez. Ezek között van 41 ev. reform., 25 róm. kath., 3 ág. evang., 2 izraelita és 1 unitárius, kik mind szeretetben neveltetnek és saját vallásukban oktattatnak. Hol itt a felekezetiesség?!

A társaság ügyvivő elnöksége mély tisztelettel kéri tehát mindazokat, akik sorsjegyeket kaptak, sziveskednének a sorsjegyeket, vagy azoknak egy koronával számított ellenértékét e folyó szeptember hó végéig a *Nagypénteki Sorsjáték bizottságnak Budapest, IX.; Ferencz-körut 36. sz. címre* beküldeni.

Meg kell jegyeznünk, hogy az ékszerek értéke, a briliánsok rendkívüli áremelkedése miatt, ma már legkevesebb 15%-kal nagyobb összeget képvisel. És továbbá azt, hogy akiknél a sorsjegy elkallódott, de azoknak értéke beérkezett, vagy be fog érkezni 14 nappal a huzás előtt, úgy az azon sorsjegyre eső esetleges nyeremény a sorsjegy értékét befizetőnek minden nehézség nélkül ki fog szolgáltatni, mert minden egyes sorsjegy folyószám szerint nyilvántartatik.

A társaság mély tisztelettel, az emberbaráti szeretet és az árvák iránti könyörület és irgalom nevében kér mindenkit a fent elmondottak szives teljesítésére!

A sorsjáték bizottsága — mindaddig, míg készlete tart, megrendelésre készséggel küld — sorsjegyeket.

Hirek.

— **Kinevezések.** Weszprémy Zoltán főispán a Madarász Sándor városi számvevő helyére, ki állami szolgálatba ment, Papp József számtisztet nevezte ki. Papp József régi tisztviselője a városnak és munkásságával rászolgált a kinevezésre. — A városi számvevőségénél Papp József számtisztnek számvevővé történt kinevezése folytán megüresedett állásra Weszprémy Zoltán főispán Rankay Jenő számgyakornokot nevezte ki ideiglenes minőségben.

— **A tisztí főorvosi állás.** A tisztí főorvosi állásra hirdetett pályázat határideje október 1-én lejárt. Erre az állásra pályáztak: Balkányi Ede, Balkányi Emil, Vargha Emil, Hajdu József, Udvarhelyi Károly, Kenyeres Elek és Tüdős Kálmán orvosdoktorok. Mindmegannyi jeles képzettségű orvos. A főispán a közegészségügyi bizottság meghallgatása után rövidesen kinevezi a tisztí főorvost.

— **Lejárt pályázat.** A Máthé Miklós nyugalmaztatása folytán megüresedett házipénztári állásra a következő érdemes férfiak pályáztak a tisztikarból: Komáromy Antal gyámpénztáros, Szabó István adópénztáros, Koszorus Kálmán adópénztári ellenőr és Szentgyörgyi József illetéknilyvántartó.

— **Eltávozott tisztviselő.** Madarász Sándor városi számvevőt a belügyminiszter járási számvevővé nevezte ki. Eltávozott kartársunkat új pályáján kísérje szerencse.

— **Az igazoló választmány ülése.** Az igazoló választmány f. hónap 2-ikán tartott ülésében hosszas eszmecsere és beható vita után a bizottsági tagválasztásokat igazolta. Az ülésen Ujfalussy József kir. tanácsos elnökölt, előadóként pedig Vecsey Imre főjegyző működött.

— **Közigazgatási bizottsági ülés** volt ma délután a városházán Weszprémy Zoltán főispán elnöklésével.

— **Megkeresés.** Arad vármegye közönsége megkereste Debrecen sz. kir. város polgármesterét arra nézve, hogy a legutóbbi főispáni beiktató közgyűlésen felvett, s az elmondott főispáni és ünnepi beszédet magába foglaló jegyzőkönyvet küldené meg a levéltár részére. Kovács József polgármesterünk ezen kérésnek eleget tett és a jegyzőkönyv másolatát nevezett törvényhatóságnak megküldötte.

— **A siketnéma intézetből.** A siketnémákat gyógyító egyesület a város által tett 20,000 koronás alapítványhelyekre Vass János, Kis Mária, Kecskés Julia debreceni és Sigér Juliska téglási születésű siketnéma gyermekek felvételét ajánlja. A városi tanács legközelebb dönt ezen ügyben.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. Sz. Reméljük, hogy lapunk most már idejében érkezik.

K. D. Sajnálom, hogy nem találkozhattunk. Bármely napon rendelkezésére állok abban a bizonyos ügyben.

Országos Gyermekvédő Liga Budapest. A lapot megindítottuk.

K. I. Mindeztideig nem kaptunk feleletet ama cikkelyre. Ha megjön, természetesen, hogy közölni fogjuk!

Biz. tag. Bizonyára többen is vannak, akik nincsenek velünk egy nézetben a Hortobágy hasznosításának kérdésében. Köztünk és köztük csak annyi a különbség, hogy mi érvekkkel dolgozunk, ők azonban csak a maguk érdekét védelmézik igen tarthatatlan eszközökkel. Mivel azonban ez a fontos kérdés nagyon is megérdemli a megvitatást, mi olyan cikkelyeket is közlünk, melyek nem osztják a mi nézeteinket. Mi is azt mondjuk végül, hogy győzzön a jobb! Béke velünk!

Szigáti. A városi Tanács a helyi lapokban közzététeti az árlejtési és haszonbérleti hirdetéseket. Egyébiránt az illető ügyosztály szivesen ad utbaigazítást.

O... Nem érkezett még le a miniszteriumból, mi azonban azt hisszük, hogy a miniszter helyben hagyja a közgyűlési határozatot.

Tárca. A közigazgatás életéből merített tárcáját nem közölhetjük, de azt hisszük, hogy szellemesen írott sorait a napilapok szivesen fogják venni.

Többeknek. Már egy ízben mgirtuk, hogy a városházán ez idő szerint nincs üresedésben dijnoki állás. Epen azért nemcsak hiábavaló fáradság a folyamodások gyártása, de kár a bélyegekért ki-dobott pénz is.

Z. G. Kérdésére mai számunk egyik cikkelyében megtalálja a feleletet.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelen-gyüket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.